Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 8, No. 36
Janury, February 2021

Nostalgia in Barzegari (scything) Poems: A Genre of Bakhtiary Poetry

Received: 20/12/2020
Accepted: 16/10/2020

Ruhallah Karimi Nouraldin Vand *[1], Hamid Rezaie[2], Farhad Dorudgarian[3]

1. PhD in Persian Language and Literature, Payam Noor University of Tehran, Tehran, Iran.
2. Associate Professor of Persian Language and Literature, Payam Noor University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor of Persian Language and Literature, Payam Noor University, Tehran, Iran.

* Corresponding Author's E-mail: rohalla_karimi@yahoo.com

Abstract

From the view point of typology, Bakhtiary poetry is enriched with a wide variety of poems. Several genres and categories of Bakhtiary poetry are *"Saru","Dowalali","Sayyadi" (hunting),"Shouxi", "Balal", and "Barzegari*" (scything). Barzegari which is known by terms such as *Boveru*, *Baveru*, *Bidad*, and *Barzeyri*, narrates gloominess, nostalgia, love, grief, expectations, and concerns of croppers who were busy scything and harvesting their crops far from their family and tribe, in a hot weather region called *Garmesir* in spring. They expressed their feelings and emotions through poems or songs. One of the main themes of these poets was the sower's sense of nostalgia away from family. This study aims to investigate the factors and several aspects of nostalgia in Barzegari genre of Bakhtiary poetry. This nostalgia is divided into man's and woman's categories. From the prominent aspects of man's nostalgia of Barzegary poetry, homesickness for the hometown, reminiscence of reaching the beloved, feeling nostalgia for the tents and the coolness of springs in Sardsir, the grief for the nature in general, and Sardsir plants in particular, and finally the grief of homelessness and loneliness could

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 8, No. 36
Janury, February 2021

be identified. The women's nostalgia depicts their mental states such as separation and waiting for the lover.

Keywords: Bakhtiary culture; domestic poetry; scything (Barzegari); nostalgia; grief.

Review of Literature

No independent study has been conducted to investigate, analyze, and identify the type of farming (or scything) in Bakhtiary popular literature so far. Some related studies have only collected some of the verses of this genre, without analysis and explanation. Ahmad Abdollahi Mogoei **(**1994) in *Book of Songs and Proverbs by Bakhtiary*, Vahman and Asatrian (1995) in the book of *Poetry of the Baxtiārīs*, Hosseini (1998) in the book of *Bakhtiari folk poems and songs*, Kazem pour (2002) in *Bakhtiari Music and Songs*, Hossein Hassanzadeh Rahdar (2004) in *From Bakhtiari to Bakhtiari*, Hajatpour (2009) in the book *Bakhtiari and the Evolution of Time*, Ghanbari Odivi (2012) in the books of *Folklore of Bakhtiari People*, Davoodi Hamouleh (2018) in the *Bakhtiari Folk Music*, Zhukovsky (2017) in the book *Materials for the Study of Bakhtiary Dialect* has recorded a number of verses of Barzegary (scything).

Objectives, questions, and assumptions

Nostalgia is known as one of the most prominent themes of Barzegary's poetry, which expresses the relationship between human and nature. It is the main factor of permanence, charm, and the impact of this type of poetry in Bakhtiary culture. The aim of this study is to investigate and analyze the nostalgia cases in Barzegary poems; therefore, in this article, the following research questions are pursued:

1. What factors have caused nostalgia in Barzegary's poems?
2. Has gender been influential in nostalgia?
3. Were the elements of nature effective in creating nostalgia?

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 8, No. 36
Janury, February 2021

Discussion

In Bakhtiary culture, there are different types of folk poetry, such as cypress (mourning), Bilal (romantic), Dualali (women's joys), farming, fishing and so on. Some of these important types are "Bureau", "Bidad", "Barzegari" and "Barzieri". The most common and famous name of this species is Barzegari (scything). From past until now, Bakhtiary people have been engaged in agriculture along with animal husbandry. Planting, holding, and harvesting crops each have issues, problems, and poems. Among these, harvesting, especially harvesting in the tropical areas (Khuzestan), has led to particular problems and issues**.**

Difficulty and the complexity of reaping in the tropical areas has led to the creation of a genre of folk poetry that is the subtlest, saddest, and poignant genre of Bakhtiary folk poetry. "This type of poetry is one of the highest Bakhtiary folk songs. Genuineness, creativity and art is highly manifested in it"(Ghanbari Odivi, 2012, p. 63)

This type of poetry covers various issues, for example, work and its hardships, reaping at night, the unbearable heat of the day, lack of cold water, the influx of pests while sleeping, loneliness, and sadness, the love for the beloved and the nostalgia for her, chagrining while migration, anguish for women, nostalgia for different cold places, gloominess for cold fragrant plants, nostalgia for the domestic animals, nostalgia for wife and children, and haste to escape from Barzegari (Scything).

One of the main and important themes of this type of poetry is grief and nostalgia. Due to the deep nostalgic state of this genre, these Barzegari poems can be called "nostalgia poems". By analyzing these poems, we can understand the wishes, problems, feelings, and affections of Bakhtiary harvesters in the past. Nostalgia is a term from the field of psychology that has entered literature. "Nostalgia is one of the terms of psychology and means desolation for the homeland or home and family, grief for hometown, grief for the past, and the desire to return to it" (Nazari and Shahedi, 2016, p. 240). After psychology

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 8, No. 36
Janury, February 2021

and psychiatry, nostalgia became central in literature and art. Although nostalgia is a medical term and a common discussion in psychological criticism, it has been the subject of literary works for centuries.

The nostalgic mood is seen in most of the Barzegari' verses. Nostalgia in Barzegari poems can be divided into male and female nostalgia according to their narrator.

Conclusion

Bakhtiary folk poetry is one of the most diverse and frequent folk poems in Iran from a typological point of view. Besides, Barzegari genre is considered as one of the most prominent types of Bakhtiary folk poetry due to the high frequency of its poems and its romantic and sad content, which has attracted attention more than other types. Especially since this type narrates the separation and isolation of Barzegar from his beloved, the cool and pleasant region and his hometown, thus, singing the verses creates a kind of empathy between the audience and Barzegar (sower). Due to the distance from the beloved and the pleasant cold climates, the farmers always remember these two (the beloved and the cool region, i.e. Sardsir) with regret, sorrow, and nostalgia. The contrast of the favorable cold climate (Chaharmahal –va- Bakhtiary) with the scorching heat of the tropical areas (Khuzestan) in the middle of spring and the days of reaping and harvest intensifies the feeling of nostalgia, grief, and regret. Hence, nostalgia is considered as the dominant element in the content of this genre. Barzegar's nostalgia for the beloved, sadness of homesickness, longing for the past, longing for the days of reunion and the desire to return to the cold region (Sard-e-sir) are the main themes that are observed repetitively. Nostalgia in Barzegari poem is divided into two categories: nostalgia for men and nostalgia for women.

References

Abdollahi Mogoei, A. (1994). *Ballad and proverb Bakhtiari* (in Farsi). Markaze Pazhohesh and Honar.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 8, No. 36
Janury, February 2021

Davoodi Hamouleh, S. (2018). *Bakhtiari folk music: sounds - songs of happiness and unhappiness* (in Farsi). Afraz**.**

Ghanbari Adivi, A. (2012). *Folklore of Bakhtiari people* (in Farsi) Newshe.

Hajatpur, M. (2009). *Bakhtiari and change time*. Motabar

Hassanzadeh Rahdar, H. (2004). *From Bakhtiari to Bakhtiari* (in Farsi). Lajevardi**.**

Hosseini, B. (1998). *Bakhtiari folk poems and songs, including descriptions of wars and epics* (in Farsi). Shahsavari

Kolahchian, F. (2007). *Nostalgia for the past in classical mystical poetry*. PhD Thesis, Teacher Training University, Tehran, Iran.

Nazari, N., & Shahedi, M. (2016). A study of nostalgia in Hafez's poetry. *Mystical and Mythological Literature*, *44*, 265 -239.

Pure, K. (2002) *Bakhtiari music and songs*. Anzan

Vahman, F., & Asatrian, G. (1995). *Poetry of the baxtiārīs: love poems, wedding songs, lullabies, laments*. Munksgaard Eport and Subscription.

Zhukovsky, Y. A. (2017). *Materials for the study of Bakhtiari dialect* (in Farsi). Allameh Tabatabai University Press

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

دوماهنامهٔ فرهنگ و ادبیات عامه
سال ۸، شمـارهٔ ۳۶، بهمن و اسفند ۱۳۹۹

نوستالژی در شعر برزگری؛ یکی از گونه‌های شعر عامهٔ بختیاری

روح‌الله کریمی نورالدین‌وند*[۱]، حمید رضایی[۲]، فرهاد درودگریان[۳]

(دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۲۹ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۲۵)

چکیده

شعر عامهٔ بختیاری، از نظر گونه‌شناسی، تنوع و بسامد بالایی دارد. گونه‌های مختلفی مانند سُرو، دوالالی، صیادی، شَوخین، بَلال و برزگری از آن جمله است. گونهٔ برزگری که با نام‌های بَورِو، باوِرو، بیداد و بَرزِیَری نیز شناخته می‌شود، روایتگر دلتنگی، عشق، اندوه، آرزوها، و دغدغه‌های دروگرانی است که فصل بهار، در گرمسیر بختیاری، دور از خانواده و ایل، به درو و برداشت محصولات کشاورزی مشغول بودند. آنان احساسات و عواطف خود را در قالب شعر با آواز بیان می‌کردند. یکی از مضامین اصلی این اشعار، حس نوستالژی برزگر دورافتاده از خانواده است. در پژوهش حاضر عوامل و وجوه مختلف نوستالژی در اشعار برزگری بررسی شده است. این نوستالژی به دو گونهٔ زنانه و مردانه تقسیم می‌شود. از وجوه برجستهٔ نوستالژی مردانه در شعر برزگری می‌توان به دلتنگی برای زادگاه، یادآوری خاطرات وصال با معشوق، حسرت برای وارگه‌ها و چشمه‌های سردسیر، دلتنگی برای طبیعت به‌ویژه گیاهان سردسیر، غم غربت و تنهایی اشاره کرد. نوستالژی زنانه، حالات روحی زنان چون انتظار و فراق را نشان می‌دهد.

---

۱. دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسندهٔ مسئول)
*rohalla_karimi@yahoo.com
۲. دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۳. دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

واژه‌های کلیدی: فرهنگ بختیاری، شعر عامه، برزگری، نوستالژی، حسرت.

۱. مقدمه

در فرهنگ بختیاری گونه‌های مختلف شعر عامه وجود دارد؛ مانند سرو (سوگینه)، بلال (عاشقانه)، دوالالی (شادیانه‌های زنان)، برزگری، صیادی و غیره. یکی از این گونه‌های مهم «بَورو»، «باوِرو»، «بیداد»، «برزگری» و «بَرزیَری» است. ازجمله عنوان‌های برزگری «بیداد» است. در قدیم‌ترین مجموعهٔ ثبت‌شدهٔ شعر بختیاری (ژوکوفسکی، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۹) و در بخش برزگری (مال گرمسیر) از زبان برزگر یا معشوقش چنین آمده است؛

یَکی اِخواستُم بیداذه بُخونه بکَنه هار اِز دلُم، به جاس گُل نِشونه

yaki ixâstom, bidâδ e buxune / bekane hâr ez delom, be jâs gol nešune

برگردان: کسی را می‌خواستم که آواز« بیداد» را برایم بخواند، با آهنگ بیداد و برزگری، خارِ غم و دوری را از دلم دربیاورد و به جای آن گل بنشاند.

امروزه، عام‌ترین و معروف‌ترین نام این گونه، برزگری است. بختیاری‌ها از گذشته تاکنون، در کنار دامداری، به کشاورزی می‌پردازند. کاشت، داشت و برداشت محصول، هر کدام مسائل، مشکلات و اشعاری دارد. از این میان، کار برداشت به‌خصوص برداشت محصول در گرمسیر (خوزستان)، مشکلات و موارد خاصی را به دنبال داشته است. دشواری و پیچیدگی کار درو در گرمسیر، سبب آفرینش گونه‌ای از شعر شده که لطیف‌ترین، غمناک‌ترین و سوزناک‌ترین گونهٔ شعر عامهٔ بختیاری است. «این نوع شعر یکی از عالی‌ترین ترانه‌های فولکلوری بختیاری است. نبوغ، خلاقیت و هنرمندی در آن در حد اعلا جلوه‌گر است» (قنبری عدیوی، ۱۳۹۱، ص. ۶۳). جوانان و مردان بختیاری هر ساله از نیمهٔ فروردین تا اوایل خرداد در مناطق گرمسیری استان خوزستان به درو و برداشت محصولاتی چون گندم و جو می‌پرداختند؛ به‌دلیل گرمی هوا و خشک‌شدن علف‌ها و کمبود آب، مال و خانه‌ها از اواسط فرودین به مناطق سردسیری کوچ می‌کردند. بنابراین، برزگران و دروگران حدود دو ماه در گرمای سوزان گرمسیر، تنها و دور از کسان به درو می‌پرداختند. آنان ضمن درو کردن، اشعار بزرگری را با لحنی عاشقانه ـ غمگنانه می‌خواندند. با خواندن اشعار به آرامش می‌رسیدند. این شعر، درمانی برای خستگی و آلام برزگر بود.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

این گونهٔ شعری، مسائل مختلفی را دربرمی‌گیرد؛ مانند کار و سختی‌های آن، درو کردن در شب و گرمای طاقت‌فرسای روز، نبود آب خنک و هجوم حشرات موذی هنگام خواب، تنهایی، غم، عشق به محبوب و دلتنگی برای او، حسرت هنگام کوچ، دلتنگی‌های زنانه، دلتنگی برای مکان‌های مختلف سردسیر، حسرت برزگر برای گیاهان خوشبوی سردسیری، دلتنگی برای مال و رمه، دلتنگی برای همسر و فرزندان، و عجله برای رهایی از زندان برزگری.

یکی از مضامین اصلی و مهم این گونهٔ شعری، نوستالژی و دلتنگی است. با توجه به حالت عمیق نوستالژیک این گونه، می‌توان این اشعار را «شعر دلتنگی» نام نهاد. هدف این پژوهش بررسی و تحلیل مضمون نوستالژی در اشعار برزگری است. با تحلیل موارد نوستالژی‌زا می‌توانیم به راز تأثیرگذاری اشعار برزگری بیشتر پی ببریم.

> تحلیل آفریدهٔ هنری از حیث نمودهای نوستالژیک، درحقیقت، شناختن معیار و میزان توجه به گذشته، موضع‌گیری او در مواجهه با حال و آرزوهایش برای آینده است و این همه؛ یعنی آشکار شدن نوع نگرش او نسبت به هستی و جنبه‌های بسیار بااهمیتی از شخصیتش (کلاهچیان، ۱۳۸۶، ص. ۳۰).

۲. نوستالژی

نوستالژی اصطلاحی از حوزهٔ روان‌شناسی است که وارد ادبیات شده است. «نوستالژی ازجمله اصطلاحات علم روان‌شناسی و به معنای دلتنگی برای میهن یا خانه و خانواده، غم غربت، حسرت گذشته، و آرزوی بازگشت به آن است» (نظری و شاهدی، ۱۳۹۵، ص. ۲۴۰). معنای لغوی واژه را این‌گونه نوشته‌اند.

> واژهٔ «nostalgia» ترکیبی است از دو سازهٔ یونانی nostos (بازگشت) و alogos (درد و رنج). در فرهنگ‌های لغت ازجمله فرهنگ پیشرو، به دلتنگی، فراق، درد دوری، درد جدایی، احساس غربت و غم غربت، معنی شده است (آریانپور کاشانی، ۱۳۸۶، ص. ۴۵۶).

شریفیان (۱۳۸۷، ص. ۶۴)، عوامل ایجاد نوستالژی در فرد را چنین برمی‌شمارد:

ـ ازدست دادن اعضای خانواده یا عزیزی که باعث گریستن و مرثیه خواندن می‌شود.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

ـ حبس و تبعید.

ـ حسرت بر گذشته که عامل گله و شکایت از اوضاع زمان می‌گردد. این مسئله ناشی از آن است که شاعر در دورهٔ پیشین در شادکامی می‌زیسته است.

ـ مهاجرت.

ـ یادآوری خاطرات دوران کودکی و جوانی و ... .

ـ غم و درد پیری و اندیشیدن به مرگ.

ـ و سایر مواردی که جنبهٔ روحی و روانی دارد.

۳. نوستالژی و ادبیات

پس از روان‌شناسی و روان‌پزشکی، ادبیات و هنر عرصهٔ اصلی حضور نوستالژی شد. اگرچه نوستالژی اصطلاحی پزشکی و از بحث‌های رایج در نقد روان‌شناسی است، اما قرن‌هاست که مضمون و محتوای آثار ادبی را به خود اختصاص داده است.

> در بررسی‌های ادبی به شیوه‌ای از نگارش اطلاق می‌شود که بر پایهٔ آن شاعر یا نویسنده در سروده یا نوشتهٔ خویش، گذشته‌ای را که در نظر دارد یا سرزمینی که یادش را در دل دارد، پر حسرت و دردآلود ترسیم می‌کند و به قلم می‌کشد (شریفیان و تیموری، ۱۳۸۵، ص. ۳۶).

۴. پیشینهٔ تحقیق

تاکنون پژوهش مستقلی برای شناخت گونهٔ برزگری در ادبیات عامهٔ بختیاری انجام نشده، اما برخی از اشعار برزگری در آثار مختلف جمع‌آوری شده‌اند. احمد عبدالهی موگویی در کتاب *ترانه‌ها و مثل‌های بختیاری* (۱۳۷۲)، وهمن و آساطوریان در کتاب *شعر بختیاری*[۱] (۱۹۹۵)، بیژن حسینی در کتاب *اشعار و ترانه‌های عامیانهٔ بختیاری* (۱۳۷۶)، کاظم پوره در کتاب *موسیقی و ترانه‌های بختیاری* (۱۳۸۱)، حسین حسن‌زاده رهدار در کتاب *از بختیاری تا بختیاری* (۱۳۸۲)، موسی حاجت‌پور در کتاب *بختیاری و تحول زمان* (۱۳۸۷)، عباس قنبری عدیوی در کتاب‌های *ادبیات عامهٔ بختیاری* (۱۳۹۱) و *ز شیر بنِگِشت تا جون آدِمیزاد* (۱۳۹۳)، سریا داودی حموله در کتاب *دانش‌نامهٔ قوم*

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

بختیاری (۱۳۹۳)، ژوکوفسکی در کتاب *موادی برای مطالعهٔ گویش بختیاری* (۱۳۹۶) تعدادی از ابیات برزگری را ثبت کرده‌اند. *غلامعلی ایزدی مقاله‌ای با عنوان* «نوستالژی در شعر گویشی بختیاری» به چاپ رسانده است، اما تاکنون هیچ پژوهشی درمورد نوستالژی در شعر عامهٔ بختیاری و گونهٔ برزگری انجام نشده است. گفتنی است در ادب فارسی مقالات زیادی درمورد نوستالژی در شعر و نثر شاعران و نویسندگان ادب پارسی به چاپ رسیده است.

۵. روش تحقیق

روش تحقیق در این مقاله به دو صورت اسنادی (کتابخانه‌ای) و میدانی انجام شده است. بدین صورت که ابتدا آثاری که به شعر برزگری پرداخته بودند، بررسی و اشعار موردنظر فیش‌برداری شد. سپس با حضور در بین عشایر و روستاییان مناطق کوهرنگ، بازفت، لالی و اندیکا و مصاحبه با افراد تیزویر و مطلع[1]، اشعار بسیاری جمع‌آوری شد. راویان این اشعار عبارت‌اند از: میرزا اسدی شیخ‌رباط، ۶۸ ساله، بازفت؛ قربان بهزادی، ۹۲ساله، بازفت؛ خزعل مهری‌بابادی، ۶۵ ساله، لالی؛ محمدرضا کتکی ۷۰ ساله، اندیکا. در پایان نیز به توصیف و تحلیل اشعار جمع‌آوری‌شده پرداخته شد. نکتهٔ قابل توجه آنکه بیشتر ابیاتی که ضمن این مقاله آمده است، برای نخستین‌بار منتشر می‌شود.

۶. بحث و بررسی

وجوه نوستالژی در دیگر گونه‌های شعر عامهٔ بختیاری هم وجود دارد «ابیات زیادی از زبان پیرصیادانی نقل شده که دیگر نمی‌توانند شکار کنند و برای ازدست رفتن جوانی افسوس می‌خورند. صیاد با دلتنگی و نوستالژی خاصی از گذشته یاد می‌کند» (کریمی نورالدین‌وند و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۷۶). حالت نوستالژیک در بیشتر ابیات برزگری دیده می‌شود. نوستالژی در اشعار برزگری را با توجه به گویندهٔ آن‌ها، می‌توان به نوستالژی مردانه و زنانه تقسیم کرد.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

۷. نوستالژی مردانه (برزگر)

مدت زمانی که برزگر در گرمسیر درو می‌کرد، بیشتر لحظاتش در غم و اندوه به سر می‌برد، این حسرت و اندوه، ناشی از یادکرد گذشته، یاد سردسیر، یاد معشوق و مرور خاطراتش است. کار در گرمسیر، گرما و دوری از یار و دیار ازجمله عوامل دلتنگی‌آور برزگر در گرمسیر است. برزگر هنگام درو و دوری از محبوب احساس‌های متفاوتی دارد. دریای احساسش پایانی ندارد. گاهی یار و چَویل و سردسیر را به یاد می‌آورد و بسیار خوشحال است. لحظاتی سختی‌های کار و گرما و حشرات موذی او را به ستوه می‌آورد. گاهی با تمام وجودش دلتنگ محبوب، فرزندان و سردسیر است. در لایه‌های پنهان نوستالژی شعر برزگری، نوعی شادی و آرامش دیده می‌شود؛ چون برزگر با یادآوری وجوه نوستالژی‌آفرین به آرامش نسبی دست می‌یابد. «هرگاه فرد در ذهن خود به گذشته رجوع کند و با مرور آن دچار نوعی حالت غم و اندوه توأم با حالت سکرآور شود، دچار نوستالژی شده» (انوشه، ۱۳۷۶، ص. ۱۳۹).

۷ـ۱. دلتنگی برای زادگاه و وطن در شعر برزگری

وطن در فرهنگ بختیاری به معنای وسیع کلمه مطرح نیست، بسیار محدودتر از مفهوم عام آن و به‌معنی زادگاه و مکان آبا و اجدادی است. واژهٔ وطن در شعر برزگری و در سوگینه‌ها، بیشترین کاربرد و تکرار را دارد. نقطهٔ مقابل وطن، زندگی در غریبی و غربت است. اصولاً «غَریو: غَریب» در شعر عامهٔ بختیاری، یعنی کسی که از زادگاه خود و از کنار عزیزانش، دور افتاده است. در فرهنگ بختیاری واژگانی چون وطن، وُلات، وِلایت، خاک، ییلاق و سَرحد مترادف هستند. برزگر با حسرت و دلتنگی از وُلات سَردسیر، گیاهان و آب و هوایش یاد می‌کند.

> در میان تمامی مؤلفه‌های غم غربت، بی‌تردید غم دوری از وطن و زادگاه و حتی مکانی که چند صباحی را در آن گذرانده‌ایم، از آشکارترین مصادیق نوستالژی محسوب می‌شود، چراکه حسرت بازگشت به آن دوران، به‌عنوان حالتی روانی، با ایجاد حس و حال غربت، مدام در خودآگاه و ناخودآگاه آدمی بروز می‌کند. اهمیت

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]
[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

غم غربت وطن تا آنجاست که برخی نوستالژی را انحصاراً «دلتنگی از دوری از میهن و درد دوری از وطن» معنی نموده‌اند (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۴، ص. ۵۰).

با اینکه بختیاری‌ها تقریباً کمی بیشتر از نصف سال را در گرمسیر (خوزستان) زندگی می‌کردند، اما سردسیر و چهارمحال و بختیاری را وطن خود می‌دانستند. یکی از دلایل این نگاه بختیاری‌ها، گرمای طاقت‌فرسای گرمسیر بود که امکان ماندن در فصول گرم وجود نداشت، تا هوا رو به گرمی می‌رفت، از خوزستان و گرمسیر به سوی سردسیر کوچ می‌کردند. به برزگر می‌گفتند اینجا (گرمسیر) نمیر. برو در وطنت، سردسیر، میان گیاهان خوشبوی چَویل و کَرسُم جان بده. دوری از وطن برای برزگر، پر از دلتنگی، حسرت و نگرانی است. او به یاد یار و دیار غمگنانه آواز برزگری می‌خواند.

این شکفتگی عواطف وطنی هم بیش‌وکم در مواردی به شاعرانی دست داده که از وطن دور مانده‌اند و احتمالاً احساس نوعی تضاد، که اساس درک وطن و قومیت است، با دنیای پیرامون خویش کرده‌اند، چرا که بیشترین و بهترین این شعرها، شعرهایی است که شاعران دور از وطن خویش به یاد آن سروده‌اند (شفیعی کدکنی، ۱۳۹۲، ص. ۶۵۵).

سردسیر برای بختیاری‌ها هم وطن است، هم آرامش و هم مکانی سرشار از نعمت.

مدت اقامت در گرمسیر حدود ۶ ماه است که طولانی‌ترین دورهٔ پراکندگی عشایر است. مراتع، کم‌وسعت و کم‌حاصل است، گله‌ها از باران و سرما عذاب می‌کشند، انسان‌ها با بی‌حوصلگی فزاینده‌ای منتظر لحظهٔ کوچ بهاره هستند، زیرا که تمامی کوچ‌نشینان ییلاق را ترجیح می‌دهند و از آن به‌عنوان یک زمین نعمت و سعادت یاد می‌کنند (دیگار، ۱۹۷۷، ترجمهٔ کریمی، ۱۳۶۹، ص. ۳۸).

برزگر خود را غریبی می‌داند که از وطن و مکان دلخواهش، سردسیر، به دور افتاده است.

اَی وُلات یادِت وِ خَیر، اَوِت چه سرده مو وِ ساکِ خرمنُم، کَوگ کُهِ زرده

ay wolât yâδ et ve xair awet č e sarde / mo ve sâke xarmanom, kawg kuhe zarde

برگردان: ای ولایت یادت بخیر باد، آبت چه سرد است! من در سایهٔ خرمن و محبوبم در زردکوه است.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

هارکَلِه سَوز و خُرم چی زَهلِهٔ گا   هیشکی نَمَندِه، سی وَطن دِلُم نیگِره جا

harakele sawz o xoram č i zahleye gâ / hiški namande, si vatan delom nigere jâ

برگردان: منطقهٔ هارکله مانند زهرهٔ گاو، سبز و خرم است. هیچ کس در اینجا نمانده است، برای وطن، دلم آرام و قرار ندارد.

مو زِ او کَسی بازُفت وَطَنِسه   شُرشُرِ اَو رَوون، سا وِ سَرِسه

mu ze u kasi bâzoft vatanase / šoršore awe rawun, sâ ve sarese

برگردان: خوشا به حال کسی که وطنش، بازفت است، شُرشُر آب روان به گوشش می‌رسد و سایهٔ درختان بر سرش است.

گورِ غریبی هُوایی نِداره   ریسه وُر وَطَن کُنی، بال اِوُراره

gure γ ariv howâei neδ âre / rise wor vatan koni bâl iverâre
(Vahman & Asatrian, 1995, p. 75)

برگردان: گور فرد در غریبی هواخواه ندارد. رویش را به طرف وطن کنید از خوشحالی بال پرواز درمی‌آورد.

۷ـ۲. یاد ایام وصال (خاطرات)

ازجمله مضامین شعر برزگری، به‌یاد آوردن لحظه‌های خوش وصال و خاطرات است. در این اشعار، دلتنگی و حسرت برای ایام وصال بسیار دیده می‌شود. «نوستالژی و خاطره ارتباط تنگاتنگی با هم دارند. داشتن خاطره برای هر فرد طبیعی است، اما وقتی یادآوری خاطرات برای شخص به حدی برسد که او را نسبت‌به واقعیت موجود بدبین کند، شخص احساس نوستالژی و دلتنگی می‌کند» (شریفیان، ۱۳۸۶، ص. ۵۶). سختی‌های کار درو و کشاورزی سبب شده است که برزگر در جست‌وجوی راهی برای آسان کردن این سختی‌ها و رنج‌ها باشد. یکی از این راه‌ها، پناه بردن به خاطرات و ایام خوش گذشته است.

> یکی از موتیف‌های جهانی شعر، موتیف ubi sunt یا «آن روزها رفتند» است. در این گونه اشعار، شاعر به یاد خاطرات گذشته مویه و نوحه (lament) سر می‌دهد. این گونه اشعار را نیز می‌توان به نحوی مرثیه دانست. از طرف دیگر مرثیه معمولاً با یاد خاطرات کهن آمیخته است (شمیسا، ۱۳۸۱، ص. ۲۳۸).

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]
[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

برزگر با حسرت و دلتنگی از ایامی یاد می‌کند که در کنار معشوق و محبوبش لحظات خوشی را سپری کرده بود. هنگام درو این خاطرات در ذهن برزگر جانی تازه می‌گیرند.

رَگ‌رَگِ مُنار گِرهم گوشِ گاتِه دَست وَندُم وِ گَردَنِت بوسیم تیاته

ragrage monâr gerehm guše gâte / dast vandom ve gardenet busim tiyâte

برگردان: هنگام خداحافظی، در راه‌های باریک و سخت‌گذرِ منطقهٔ مُنار، گوش گاوت را گرفتم، دست به گردنت انداختم و چشم‌هایت را بوسیدم.

وا اَمشو سه شَووِه، اِی‌خوم که بِمیرُم سورَو و پُرکِ گَزی اُوَیده وِ ویرُم

wâ amšaw se šawe, ixom ke bemirom / suraw o porke gazi oveyδ e ve virom

برگردان: با امشب، سه شب است که از شدت ناراحتی می‌خواهم بمیرم. شوراب و منطقهٔ پُرکِ گَزی به یاد و خیالم آمده‌اند.

ویرِه ویرِه اِی‌کُنُم، صد ویرِ وا ویر آ زِ داغِ تو بِمیرُم، آ اَووم پیر

vire vire ikonom, sad vire wâ vir / â ze dâγ e to bemirom, â awom pir

برگردان: فکر و خیال فراوانی در ذهنم می‌پرورم. یا از داغ دوری‌ات می‌میرم، یا پیر می‌شوم.

یکی از شیوه‌های ارتباط عاشق با معشوق در فرهنگ بختیاری، بدین‌گونه بود که دلدادگان از قبل، ستاره‌ای را در آسمان نشانه می‌گرفتند و هنگام دلتنگی به آن ستاره می‌نگریستند تا به یاد هم باشند و دلتنگی‌شان کم‌تر شود.

صد گِلِه وُ صد نَرِه میونَمونه آستارِه زِ آسِموˆ، نِشونَمونه

sad gele wo sad nare miyunamune / âstâre ze âsemov~, nešunamune

برگردان: صدها تپه و صدها برآمدگی، بینمان فاصله انداخته است، ستارهٔ آسمان نشانهٔ ارتباط و دوستی ماست.

۷ـ۳. دلتنگی برای مکان‌ها و وارگه[۲]های سردسیر

یادآوری مکان‌ها و وارگه‌های مسیر کوچ و سردسیر، مکان‌هایی که برزگر زندگی سردسیری خود را در آن‌جا گذرانده است، احساس دوگانهٔ شادی و دلتنگی را به‌وجود می‌آورد. برزگر گذشته و زمانی را که در کنار عزیزانش بوده، به یاد می‌آورد و به همین دلیل آرام و قرار ندارد. او دلتنگ باراندازگاه‌ها، وارگه‌ها و مکان‌های سردسیر می‌شود. آب، باد و هوای ییلاق را آتشی شعله‌ور بر جان خود می‌داند و می‌کوشد خود را

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

سریع‌تر از زندان برزگری برهاند و به سردسیر برود. چنان که در ابیات زیر دیده می‌شود برزگر از دوران خوشی که در منطقهٔ شاه منصوری (از توابع شهرستان کوهرنگ) بوده است، یاد می‌کند.

خُربونُم پار بام گردو شامِسیری　　پار وِ مال بیدُم، اَمسال وِ غَریوی

xorbunom pâr bâm gerdu šâmesiri / pâr ve mâl biδ om, amsâl ve γ arivi

برگردان: قربان و فدای پارسال بشوم که در سایهٔ گردوی منطقهٔ شاه منصوری بودم. پارسال در کنار مال و خانه زندگی می‌کردم، امسال در غریبی هستم.

مو دلُم وِ سی سه چی هَی اِی‌کُنه درد　　گَله سَیل، بُهونِ شَه، وارگه گُلِ زرد

mo delom ve si č i hay ikone dard / gale sayl, bohune šah, wârge gole zard

برگردان: دلم برای سه چیز؛ گله تماشایی، سیاه‌چادر و وارگه در مکانِ گُلِ زرد، همیشه درد دارد (همیشه این سه را به یاد دارم).

۷ـ۴. دلتنگی برای چشمه‌ها

چشمه و آب در فرهنگ بختیاری، هویتی پاک، مقدس و عاشقانه دارند. چشمه، میعادگاه و محل دیدار عاشق و معشوق بوده است. هم‌ذات‌پنداری و تشبیه حالات درونی برزگر به چشمه در ابیات برزگری دیده می‌شود. گاهی عاشقان، ساعت‌ها سر چشمه می‌نشستند تا معشوقشان را ببینند. چشمه نمادی از معشوق است، گاهی معشوق و چشمه هر دو یکی پنداشته می‌شوند. برزگر زمانی را به یاد می‌آورد که معشوقش از فلان چشمه آب برداشته بود. با یاد آوردن چشمه و معشوق و خاطراتش دلتنگ آن‌ها می‌شود. برزگر در یک لحظه، یار و چشمه را با هم در ذهن خود مرور می‌کند و دلتنگ هر دو می‌شود. یادآوری یار، چشمه‌ها و آب‌ها، تن خسته و رنجور برزگر را آرام می‌کند.

برزگر خاطرهٔ هنگامی که «دختران از چشمهٔ "هودِنو" آب برمی‌داشتند، سر و صدای ناشی از به‌هم خوردن کاسه‌ها و درگیری دختران برای پرکردن مشک آب جهت استفاده در مسیر کوچ» را به یاد می‌آورد، دلتنگی‌اش بیشتر می‌شود. او آرزو دارد چشمهٔ گندمکال هرگز خشک نشود، چون دیده بود زنی جوان از آن چشمه آب برداشته بود، او می‌پندارد خشک شدن چشمهٔ گندمکال یعنی فراموش شدن خاطرهٔ او در این باره.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

چَشمِه گندُم‌کال، هرجیک نَکُنی هُشک مُودیدُم تیله‌زَنی، دستِری وِت اِی‌شُشت

(پوره، ۱۳۸۱، ص. ۴۲)

č ašme gandom kâl, harjik nakoni hošk / mo diδ om tile zani, daste ri vet išušt

برگردان: چشمهٔ «گندمکال»! امیدوارم هیچ وقت خشک نشوی، دیدم زنی جوان دست و صورت خودش را با آب تو می‌شست.

بیرِگون و هیرِگون، و زَکِرا مُرد دیدُمِس تیله‌زنی اَو زِ چَشمَس اِی‌بُرد

biregun o hiregun o zakerâ murd / diδ omes tile zani aw ze č ašmas ibord

برگردان: دیدم زنی جوان از چشمهٔ «بیرگان»، «هیرگان» و «زَکِرا مُرد» آب برمی‌داشت و می‌برد.

اَی دِروگَر اَی! داسِته بُکُن تیز یارِ خوت مَندیرته سر چشمه پاریز

ay derawgar ay! dâsete bokon tē z / yare xot mandirete sar č ašme pârē z

برگردان: ای دروگر! داست را تیز کن و با عجله درو کن. یارت، سرِ چشمهٔ «پاریز» منتظر تو است.

هودِنو بازارِه، کفتِ مورت دِکونِه جِرِنگَه پالِه، جَنگِ دُهدَرونِه

huδ eno bâzâre, kefte murt dekune / jerenga pale, jange doδ arune

برگردان: در مکان «هودنو» شلوغی برپاست و «کِفتِ مورت»، همچون دکانی پرسروصداست. صدای به‌هم خوردن کاسه‌ها و درگیری دختران برای برداشت آب، در آن مکان جریان دارد.

۷ـ۵. دلتنگی برای گیاهان

درست در زمانی که برزگر در گرمسیر درو می‌کند؛ یعنی اواسط فروردین تا اواخر اردیبهشت، سردسیر بختیاری در اوج زیبایی و دل‌انگیزی است. گل‌های گوناگون، سرسبزی خیره‌کنندهٔ دشت‌ها و کوه‌ها، چشمه‌های جوشان، قهقههٔ کبکان، عطرافشانی گیاهانی چون کرفس و چَویل، طراوت و خنکای هوای بهاری، آب شدن برف‌ها، جریان کوچ و گذر از رودخانه‌ها، همگی نوستالژی و دلتنگی شگفتی را برای برزگر به‌وجود می‌آورند؛ به همین دلیل برزگرِ دلتنگ، لحظه به لحظه آرزوی خبر گرفتن از این همه زیبایی را دارد و از معشوقش می‌خواهد با دیدن این همه زیبایی به یاد او باشد.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

برزگر آرزو دارد گیاهان خوش‌بویی چون چَویل، کَرسُم، هَرکول، فِداله، نانا، چِلچِلَوُرد و ریواس هنگام درو در دسترسش باشند و آن‌ها را ببوید.

برزگر هنگام درو، هنگام استراحت و خواب، همیشه در خیال و رؤیایِ سردسیر، چَویل، یار و معشوق خود است. اساس رؤیاپردازی برزگر، دلتنگی برای یار و دیارِ سردسیر است. او سعی می‌کند با پناه بردن به خیال، از فضای غم‌بار درو گرمسیر، خود را برهاند. مطلوب‌ترین و رؤیایی‌ترین خواسته و خیال برزگر، گیاهی بسیار خوشبو به نام «چَویل» است. دلتنگ این گیاه خوشبو می‌شود. چَویل عطر و بوی یار را برایش تداعی می‌کند، گیسوان یار را در خوشبویی و پریشانی چون چَویل می‌پندارد. او در خیال خود با عطر و بوی این گیاه به آرامش می‌رسد. رؤیای یار، چَویل و سردسیر برزگر را یاری می‌دهند تا سختی‌ها را تحمل کند.

چَویلِ گرمِسیری بو نِدارِه بِفرِشنین زَرده چَویل سیم بیارِه

č avile garmesē ri bu neδ âre / beferešnin zarde č avil sim biyâre

برگردان: چَویل‌هایی که در گرمسیر می‌رویند، خوشبو نیستند. کسی را به زردکوه بفرستید تا چَویل خوشبویی برایم بیاورد.

یَه بُنِه چَویل، یَه بُنِه فِدالِه بِفرِشن سوغات اَر که باد بیاره

ya bone č avil, ya bone feδ âle / beferešn sawγ ât ar ke bâδ biyâre

برگردان: یک بوته چَویل و یک بوته فِداله را سوغاتی به باد بده، امیدوارم که بیاورد.

۷ـ۶. رؤیای معشوق در خواب برزگر

هر شخصی در عمر خود رؤیا و خواب دیدن را تجربه کرده و ممکن است تعبیر آن را نیز در زندگی‌اش درک کرده و دیده باشد. خواب دیدن برزگر بیشتر ناشی از خیالات، تفکرات و اعمال روزمرهٔ اوست. رؤیاهای برزگر، بیشتر درمورد وصال معشوق، رنگ لباس‌های او و سردسیر است. این خواب‌ها، نشان‌دهندهٔ دلتنگی و حسرت برزگر هستند. برزگر در خواب و بیداری به یاد محبوب و معشوقش است. محبوبش را در خواب می‌بیند و اشتیاقش برای انجام کار بیشتر می‌شود، سعی می‌کند درو را زودتر به پایان برساند تا به سردسیر، نزد محبوب برود. «رؤیا نیز مانند خیال‌بافی وسیله‌ای است برای نجات از کشاکش درونی و بازگشت به تاریک‌خانهٔ ایمن زهدان؛ با این تفاوت که

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

خیال‌بافی در بیداری و رؤیا در حین خواب صورت می‌گیرد» (آریان‌پور، ۱۳۵۷، ص. ۲۲۰). برزگر در طول روز و حین درو دلتنگ و به یاد محبوبش است و شباهنگام او را در خواب می‌بیند. «در هر رؤیایی باید پیوندی با آزمایش‌های روز پیش بیابیم» (همان، ص. ۲۲۳).

شَو وِ خَو دیدُم، خیر با خَوِ دوشی نازَنینُم سُهر اِی‌کَند و سَوز اِی‌پوشی

šaw ve xaw diδ om xayr bâ xawe duši / nâzaninom sohr ikand o sawz ipuši

برگردان: شب، خوابی دیدم امیدوارم خواب دیشبی‌ام خیر باشد. خواب دیدم که نازنین و محبوبم، لباس سرخ‌رنگ را از تن بیرون می‌آورد و لباس سبزرنگ می‌پوشید.

شَو وِ خَو دیدُم دیدارِ جَمالِت روز که وابید، وَستُم وا خیالِت

šaw ve xaw diδ om diδ âre jamâlet / ruz ke wâbiδ vastom wâ xeyâlet

برگردان: دیشب چهرهٔ زیبایت را در خواب دیدم، وقتی روز شد به یاد و خیالت افتادم.

شَو وِ خَو دیدُم وا گُل وِ خَندُم برزگرون وِ رَو رِون، مو سی چه مَندُم؟

šaw ve xaw diδ om wâ gol ve xandom / barzegarun ve raw rewen mo si č e mandom

برگردان: شب در خواب دیدم که با محبوبم می‌گویم و می‌خندم. برزگرها در حال رفتن هستند، من چرا ماندم؟

۷ـ۷. دلتنگی برای یادگاری‌های معشوق

در بختیاری افراد به همدیگر هدیه‌هایی می‌دادند. هدیه‌ها را «یادگاری» می‌گویند. هدیه‌گیرنده، هدیه را بسیار عزیز و گرامی می‌داشت. تفنگ، اسب، تسبیح، کتاب به‌خصوص قرآن و *شاهنامه*، انگشتر، چوب‌دستی، لباس و دستمال را به یکدیگر هدیه و یادگاری می‌دادند. یادگاری‌گیرنده، یادگاری را از جان و دل نگهداری می‌کرد. عاشق و معشوق معمولاً به همدیگر لباس، انگشتر، دستمال و به‌خصوص تار مو یادگاری می‌دادند. ازجمله موارد نوستالژیک و حسرت‌زا برای برزگر، دیدن و یاد آوردن هدیه‌هایی است که معشوقش به او داده است. برزگر تازه‌کار از محبوبش می‌خواهد تا دستمال دستش را، به او یادگاری بدهد تا موقع دلتنگی به آن نگاه کند و بگرید. برزگر می‌گوید کار بدی کردم که تاری از موی یارم را یادگاری نگرفتم، تا وقتی از دنیا رفتم، کفنم را با تار موی محبوبم بدوزند.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

یادِگاری وُم بِده سی مِنِ جیوُم   اَر که بِلاس بُکُنُم، بِدون که لیوُم

yâδ egâri wom beδ e si mene jē wom / ar ke belâs bokonom, beδ un ke liwom

برگردان: چیزی را به‌عنوان یادگاری به من بده تا در جیبم باشد، اگر آن را گم کنم، بدان که دیوانه‌ام.

دَسمالِ دَستِت بِدُم سی مِنِ جیوُم   تا خیالت اِیِ‌گِرُم، سیت بِگِریوُم

dasmâle dastet beδ om si mene jē wom / tâ xeyâlet igerom, sit begerē wom

برگردان: دستمال دستت را به من بده تا در جیبم باشد. هنگامی که به یاد تو افتادم، برایت گریه کنم.

یادِگاریت دیدُمه مِن جرِ گرما   مَوُدِ داس شوندَنُم، دل نیِ‌گِره جا

yâδ egârite diδ ome men jere garmâ / mawoδ e dâs šondanom del nigere jâ

برگردان: یادگاری‌ات را در اوج گرما و در حین درو دیدم. به آن نگاه کردم، دلم برایت آرام ندارد.

۷ـ۸. حسرت بر گذشته

برزگر خود را کبک و چَویل کوهساران می‌داند که در صحرای خوزستان گرفتار شده است. او در گرمسیر مانده و حسرت سردسیر، مدام در جان و وجودش پر می‌کشد. افسوس می‌خورد که رنگ زیبای چهره‌اش زیر آفتاب سوزان، زرد و پژمرده شده است. «حسرت بر گذشته که عامل گله و شکایت از اوضاع زمان می‌گردد. این مسئله ناشی از آن است که شاعر در دورهٔ پیشین در شادکامی می‌زیسته است» (شریفیان، ۱۳۸۶، ص. ۵۲).

اُسو که دیدیم، حالا بِیَو بوینُم   زَهفِرو~ اَوی، رَنگِ نازنینُم

oso ke diδ im, hâlâ biyaw bevinom / zahferov~ avi, range nâzeninom

برگردان: آن زمان که مرا دیدی، حالا هم بیا ببین، رنگ زیبا و نازنینم، همچون زعفران زرد شده است.

کَوگِ‌کُه بیدُم، چَویلِ کُهِ تَر   موندِگار اَویم، صحرا عَرَوِ بَر

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

kawge koh biδ om, č avile kohe tar / mondegâr avim, sahrâ arave bar

برگردان: کبکِ کوهستان و چَویلِ کوه‌های سرسبز بودم، اینک در صحرای گرمسیر پیش عرب‌های بَرّی ماندگار شدم.

۷ـ۹. غم غربت و تنهایی

برزگر در تنهایی، با درخت کُنار ــ یکی از درختان گرمسیری ــ درد دل می‌کند، او خود را غریبه‌ای می‌داند که ناچار گذرش به این مکان (گرمسیر) افتاده است. «اصطلاح احساس غربت، واکنش‌هایی را شامل می‌شود که جدایی افراد مورد علاقه و مکان‌های آشنا را دربر می‌گیرد» (همان، ص. ۶۰). برزگر از کُنار می‌خواهد که برگ‌هایش را نریزد تا او در سایه‌اش دمی بیارامد. یکی از نکته‌های قابل توجه در اشعار برزگری، انعکاس غم و اندوه نوستالژیک برزگر با عناصر طبیعی است. برزگر ضمن درد و دل با درختانی چون کُنار، حالات درونی خود را به مخاطب القا می‌کند. برزگر حالت غم و دلتنگی خود را به درخت کُنارِ بر روی تپه تشبیه کرده است.

اَی کُنار تو پَر مَریز وِ چُلِ وارُم مو غَریو بیدُم، اِی‌چو وَسته گُدارُم

ay konâr to par marē z ve č ole wârom / mo γ ariv biδ om ič o vaste goδ ârom

برگردان: ای کنار به سنگ چین وارگه‌ام برگ مریز، من غریبی بودم که گذرم به اینجا افتاد.

اَی کُنار تو پَر مَریز سی نی‌وَنی سا؟ خومه تَک رَفیخِتُم، مَندُم وِ گرما

ay konâr to par mariz si nivani sâ? / xome tak rafixetom mandom ve garmâ

برگردان: ای کُنار برگ‌هایت را نریز، چرا سایه نمی‌اندازی؟ خودم تنها، رفیقت هستم، من هم در گرما ماندم.

آستاره تو شاهِدی وِ شَوِ تارُم مو غَریو بیدُم اِی‌چو وَسته کارُم

âstâre to šâheδ i ve šawe târom / mo γ ariv biδ om ič o vaste kârom

برگردان: ای ستاره تو در شب تارِ من شاهد هستی و می‌دانی که من غریب بودم و کارم اینجا افتاده است.

۷ـ۱۰. دلتنگی دوسویهٔ برزگر و گوسفندان

برزگر به دلیل رابطهٔ نزدیک و احساس عاطفی به گوسفندان و احشام خود از زبان آن‌ها، خواست‌ها و آرزوهایش را در قالب شعر بیان می‌کند. این گونهٔ شعر، بیانگر

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

احساس یگانگی و همراهی انسان با طبیعت و حیوانات است. دلتنگی برای گوسفندان و دلتنگی گوسفندان برای برزگر (صاحبشان)، صمیمیت و محبت بین انسان و حیوان، نگرانی حیوان در نبود صاحب در اشعار برزگری بازتاب یافته است. «در فولکلور، این رابطه جلوه‌های شگفت و رنگارنگی دارد رابطه‌ها چنان دوستانه، محبت‌آمیز و پرهیجان است که گویی سروکار نه با حیوان، بلکه با انسانی دیگر است» (احمدپناهی سمنانی، ۱۳۸۳، ص. ۳۶۱). برزگر احساس خود به گوسفندان را بیان کرده و آنچه را خود در آرزوی آن است از زبان گوسفندان گفته است. میش زردرنگ آب نمی‌نوشد، دلتنگ صاحب است و بهانه‌گیری می‌کند.

میشِ کال لِرنی، اَمرو مالِ بالا   صاحاوِ بَرفَو خورُم مَندِه وِ گرما

mē še kâl lerni, amru mâle bâlâ / sâhâve barfaw xorom mande ve garmâ

برگردان: میش قهوه‌ای‌ام امروز در مال بالا صدا کرد. می‌گوید، صاحبم که برفاب می‌نوشید در گرما مانده است.

میشِ کالِت نی‌خُوره اَو زِ بُنِ بَرد   دَخَتِ خوت اِی‌گِره میشِ کُری زرد

mē še kâlet nixore aw ze bone bard / daxate xot igereh mē še kori zard

برگردان: میش قهوه‌ای‌ات از پای سنگ، آب نمی‌خورد. میشِ زردِ گوش‌کوچک، بهانهٔ خودت را می‌گیرد.

گله‌ها سینه ناهان وِ کُهِ برفی   دلِ تنگ وا خوم بِدیم، چَشمونِ خَرسی

galehâ sine nâhân ve kohe barfi / dele tang wâ xom beδ im, č ašmune xarsi

برگردان: گله‌ها به‌سمت کوه برفی (سردسیر) رو نهادند. دلی تنگ و چشمانی اشکبار دارم.

۷ـ۱۱. دلتنگی هنگام کوچ

کوچ یا کَن‌کَنونِ مالا، مال‌کَنون، بزرگ‌ترین و مهم‌ترین حادثهٔ زندگی و آیین تاریخی و دیرین در فرهنگ بختیاری است که همهٔ گروه‌ها و طبقات اجتماعی مختلف با آن ارتباط دارند. هنگامی که ایل آمادهٔ کوچ بهاره می‌شد، برزگران تنها گروهی بودند که امکان همراهی خانواده، مال و طایفهٔ خود را نداشتند. بنابراین، بعد از فراق معشوق، مهم‌ترین حس نوستالژیک هر برزگر، واماندن از کوچ است. هنگامی که کوچروان، بُهون (سیاه چادر) را می‌کندند و آمادهٔ کوچ می‌شدند، دلتنگی و غمی سترگ بر وجود برزگران واماندگان از کوچ بر جای می‌ماند. سپس، برزگران به جای وارگه‌ها و منازل کوچ می‌رفتند و

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

به گریه و زاری می‌پرداختند. آنان شرایط و وضع روحی خود را همچون عقاب در زنجیر و کبک در قفس می‌دانستند. ناله و زاری برزگر بر وارگه‌ها و مکان‌هایی که جایگاه معشوق بوده، شعر شاعرانی چون منوچهری دامغانی و شاعران عرب را که برای مکان‌هایی چون اَطلال و دِمَن ناله و زاری می‌کردند، به یاد می‌آورد. «شاعر هنگام عبور از کنار این مناظر مرکب خود را متوقف می‌کند و به توصیف ویژگی‌های سرا و کاشانه‌ای می‌پردازد که روزگاری محل اقامت دلبر او بود؛ ولی اینک جز مشتی سنگ و چوب یادگار دیگری از آن سرا باقی نمانده است» (زمردی، ۱۳۸۴، ص. ۷۴).

کَن‌کَنِ مالا، چه به مو گرونِه دالُم وُر زنجیر، کَوگُم به غَمونِه
رَهدِنِ مالا، چه وُر مو نَخَشِه دالُم وُر زنجیر، کَوگُم وُر خَفَسِه

(ژوکوفسکی، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۹)

kan kane mâlâ, č e be mo gerune / dâlom wor zanjir, kawgom be γ amune // rahδ ene mâlâ, č e wor mo naxaše / dâlom wor zanjir, kawgom wor xafase

برگردان: کوچ و کَن‌کَن مال و خانه‌ها برای من چه گران و سخت است! مانند عقاب در زنجیر و کبک غمناکی هستم. رفتن و کوچ مال و خانه‌ها، برای من بسیار ناخوش است. حال من، مانند عقاب در زنجیر و کبک در قفس است.

حالا که خوی بار کُنی، دی بار بُکُن رَو بیمارُم کِردی، وَندیمه وا تَو

hâlâ ke xuy bâr koni, di bâr bokon raw / bimârom kerdi, vandime wâ taw

برگردان: حالا که می‌خواهی بار کنی، زودتر بار بکن و برو، بیمارم کرده‌ای و مرا به تب انداخته‌ای.

کَن‌کَنونِ مالا، دِلُم رَه زِ دینسو~ بیو بِریم، زال بِزَنیم، جا تَش و دی سو~

kan kanune mâlâ, delom rah ze dinsov~ / biyaw berim, zâl bezanim, jâ taš o disov~

برگردان: کوچ شروع شده است، دلم به دنبال کوچ‌خانه‌ها رفت. بیا برویم، در جایگاه آتش و دودشان گریه و زاری کنیم.

۷ـ۱۲. شِکوهٔ برزگر از بخت و اقبال خویش

در اشعار برزگری، بارها برزگر از شغل و سرنوشت خویش شکوه می‌کند. حسرت بر گذشته و شِکوه از بخت و سرنوشت، ناشی از آن است که برزگر در گذشته، دوران شاد و بهتری داشته است و او خواهان و دلتنگ روزگار خوش گذشته می‌شود.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

از آنجا که شکوائیه‌ها بیان‌کنندهٔ احساسات و اندیشه‌های واقعی شاعر و عاری از هر گونه تظاهر، خودنمایی و سرشار از صمیمیت و عاطفه هستند و هرگونه پرده‌ای را از چهرهٔ واقعی او کنار زده، آن را چنان که هست، به خواننده نشان می‌دهند، بهترین وسیله برای پی بردن به «من» حقیقی شاعر به شمار می‌روند (واحد و نوری باهری، ۱۳۹۰، ص. ۳۰۸).

برزگر سرنوشت خود را همچون پرندهٔ «دوخَر»[۳] می‌داند. جریان کوچ این پرنده، برعکس و متفاوت با دیگر پرندگان است. دوخَر پرنده‌ای است که در فصل پاییز و هوای سرد در سردسیر است و در فصل بهار و هوای گرم در شوشتر و گرمسیر می‌ماند. برزگر از اینکه در فصل بهار نتوانسته در سردسیر باشد، سرنوشت خود را شبیه این پرنده می‌داند.

مو چونو بَختُم بَدِه چی بَختِ دوخَر   پاهیزو~ وِ سرحَدُم، باهارو~ وِ شوشتر

mo č ono baxtom baδ e č i baxte duxar / pâhizov~ ve sarhaδ om, bâhârov~ ve šuštar

برگردان: بخت و سرنوشتم، همچون پرندهٔ دوخَر، بسیار بد است، فصل پاییز، در سردسیر و فصل بهار، در شوشتر هستم.

هر کی بَختِس چی مونِه، دِل نَکُنِه خَش   چی پیار فَلصِ پاهیز، وَستُم وا وَرِ تَش

harki baxtes č i mone, del nakone xaš / č i piyâr false pâhiz vastom wâ vare taš

برگردان: هر کس بختش چون بخت من است، دل‌خوش نکند. مانند علف خشک‌شدهٔ فصل پاییز، جلوی آتش افتادم.

روزگارُم چُن که تَهلی زی‌تَری رَو   دی نِدارُم طاخَتِ نالیدَن شَو

ruzegârom č on ke tahli zitari raw / di neâδ rom tâxate nâliδ ane šaw

برگردان: روزگارم چون که تلخ هستی، زودتر برو. دیگر طاقت و توان ناله‌های شبانه را ندارم.

۸. دلتنگی‌های زنانه

دلتنگی همسر، معشوق، مادر و خواهر برزگر، در شعر برزگری جلوه‌ای ویژه دارد. ابیات زیادی از این گونه، از زبان زن گفته شده‌اند. زن در شعر برزگری، احساسات و عواطف و دلتنگی‌هایش را صریح و روشن بیان می‌کند. «در ترانه‌های محلی که

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

سرایندگانشان زنان گمنام‌اند در بیان مافی‌الضمیر جرئت و جسارت و شجاعت حیرت‌انگیزی مشاهده می‌شود. شعرشان سرشار از احساسات لطیف زنانه و بیان آن حس و حال و شور و هیجانی است که در یک زن وجود دارد» (همایونی، ۱۳۹۱، ص. ۲۱). زنِ دلتنگ در ژانر برزگری، خاک راه و مسیر کوچ را بر می‌دارد و می‌بوید به امید آنکه روزی برزگر بر آن خاک پا گذاشته و گذر کرده باشد تا با بوییدن خاک جایِ پای محبوبش دلتنگی‌اش کم‌تر شود. اشعار متعددی در این ژانر وجود دارد که دلتنگی‌ها، دغدغه‌ها، عواطف، نگرانی و محبت زن را نشان می‌دهند.

وَردارُم وِ بو بِنُم، خاکِ رَهِ مال گُم بَسا زِس رَهدِه بو یارِ بُفادار

vardârom ve bu benom, xâke rahe mâl / gom basâ zes rahδ e bu yâre bofâdâr

برگردان: خاک راه مالرو را بر می‌دارم و می‌بویم، به امید اینکه یار وفادار از این راه عبور کرده باشد.

۸ـ۱. انتظار

مدت زمانی که برزگر در گرمسیر درو می‌کند، همسر، مادر، خواهر و معشوق بی‌تابانه منتظر برگشت او هستند. «تمام زندگی زن عبارت از انتظار است، زیرا زن زندانی برزخ حالیت و احتمال است و توجیه او همیشه به دست دیگری است» (دوبووار، ۱۹۴۹، ترجمهٔ صنعوی، ۱۳۸۰، ص. ۵۲۰). وقتی پیک و قاصدی از گرمسیر می‌آمد با اضطراب و دلهره به دیدن او می‌روند تا احوال محبوبش (برزگر) را بپرسد. «انتظار کشیدن می‌تواند شادی باشد، برای زنی که در کمین محبوب است و می‌داند که او به سویش می‌شتابد، می‌داند که او دوستش دارد، انتظار در حکم نویدی خیره‌کننده است» (همان، ص.۵۹۴). آنان می‌ترسند مبادا خبررسان، حامل خبر مرگ برزگر باشد. هنگامی که شایعه‌ای پخش می‌شود، دعا می‌کنند که خبر مرگ عزیزشان نباشد.

در این ابیات زنی دلتنگ، نگران، منتظر و مضطرب را می‌بینیم که چشم به راه برگشت محبوبش است. او ابزار نخ‌ریسی را در دست گرفته و روی تخته‌سنگی رفته است و دوردست‌ها را به امید اینکه معشوقش برگردد، به دقت نگاه می‌کند.

رُندِه وِ پَره، رَهدِه وا سَرِ بَرد دید که یارِ خوس نَوَی، دِلِس، دِلِس خَرد

ronde ve pare, rahδ e wâ sare bard / diδ ke yâre xos navay, deles, deles xard

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

برگردان: پَره (ابزار نخ‌ریسی) را در دست گرفت و روی سنگی رفت، وقتی دید که یارش نیامد، دلگیر شد.

وِریستا وا پا، چی بازی نِیَشته   نَدیده یارِ خوسه، کِر کِرده نِشَسته

versitâ wâ pâ, č i bâzi neyašte / nadiδ e yâre xose, ker kerde nešaste

برگردان: بلند شد و مانند بازی تیزبین نگاه کرد. یار خودش را ندید. نگران شد و گوشه‌ای کِز کرد و نشست.

چَوچَوَکی وَی، شالا چَو دُرُه بو   دوستَکُم نَوو، کافرِ کُهی بو

č awč awaki vey, šâlâ č aw doroh bu / dustakom navū ,kâfare kohi bu.

برگردان: شایعه‌ای آمد، ان‌شاءالله که شایعه، دروغ باشد. این شایعه خبر مرگ دوستم نباشد، خبر کافر کوه (وحشی) باشد.

چَویل رَش اَوی، کِلَوس کِردِه دونه   کی بینُم شادی، یاهی زیرِ هونه؟

č avil raš avi, kelaws kerde dune / kay binom šâδ i, yâhi zē re hune

برگردان: رنگ چَویل جوگندمی شد، کرفس دانه کرده، چه موقع می‌بینم که با شادمانی در زیرِ خانه بیایی؟

۸ـ۲. بیان فراق و دوری از زبان زن

با اینکه در ادب فارسی شرح فراق و هجران از زبان عاشق، که غالباً مرد است، مطرح می‌شود، اما در شعر عامهٔ بختیاری صدای زن در همهٔ گونه‌ها شنیده می‌شود. زن در فراق محبوبش، دلتنگ و بی‌قرار است و غم دوری را کُشنده می‌داند. آرزو می‌کند که غم و فراق هر چه زودتر به پایان برسد. او برای برگشت محبوبش، لحظه‌شماری می‌کند. «توصیف لحظه‌های فراق، درد دوری، غم عشق و تصویرگری لحظهٔ جدایی دردناک عاشق و معشوق و وداع آن‌ها با هم از جلوه‌های پرجاذبهٔ ادب فارسی است» (علّافها، ۱۳۸۸، ص. ۷۹).

کی خَلاص اِی‌بو غم و دردِ مالُم؟   بُهرِسته بَندِ دِلُم سی کَد شِلالُم

kay xalâs ibu γ am o darde mâlom / bohreste bande delom si kaδ šelâlom

برگردان: کی غم و درد خانه‌ام تمام می‌شود؟ دلم برای محبوبِ کمر شِلال و زیبایم بریده است.

دیری اَی دیری، دیری تو مونه کُشت   اَر مِسلمونی ریته بُکُ وا پُشت

diri ay diri, diri to mone košt / ar mesalmuni rite boko wâ pošt

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

برگردان: دوری تو، دوری تو مرا کشت، اگر مسلمانی، به پشت سرت نگان کن (به طرف ما بیا).

۸ـ۳. دلتنگی‌های خواهر

بختیاری‌ها معتقدند، دختری برادرش را گم کرد و بسیار دنبال برادر گشت، اما او را نیافت. بنابراین، از خداوند خواست که پرنده‌ای شود و به جست‌وجوی برادر بپردازد تا او را بیابد. دختر، به پرنده‌ای به‌نام تیتَک تبدیل شد. بنا به باور بختیاری‌ها، تیتَک همیشه دنبال برادرش می‌گردد و برادر را صدا می‌زند. این پرنده صدایی تولید می‌کند که بختیاری‌ها می‌پندارند، که می‌گوید «گوو هو gawu hu گوو هَی gawu hay»، یعنی های برادر، اَی برادر کجایی؟ در شب‌ها، خصوصاً شب‌های فصل بهار، تیتَک، همیشه این آواز را سر می‌دهد و تکرار می‌کند. نام دیگر این پرنده «گووگوو کُن» است، یعنی «آنکه مدام برادر برادر می‌گوید». خواهرِ برزگر هم آرزو می‌کند و می‌گوید کاش تیتَکی می‌شد و به جست‌وجوی برادرش می‌شتافت و از مردم می‌پرسید که آیا برادرش را ندیده‌اند؟ او دلتنگی‌های خود را این‌گونه بیان می‌کند.

وا تیتَکی باهام، تَکنُم وُ تَکونُم بِروم تاراز کچیر سَر رَه گگونُم

wâ titaki bâhâm, takonom o takunom / berewom târâz koč ir sar rahe gagunom

برگردان: ای کاش تیتَکی می‌شدم و آواز می‌خواندم، به تاراز سر راه برادرانم می‌رفتم و آنان را می‌دیدم.

وا تیتَکی بام خونُم زِ دِلِ پُر بِروُم تاراز خُرَّم سَرِ رَهِ لُر

wâ titaki bâm xunom ze dele por / berewom târâz xoram sare rahe lor

برگردان: تیتَکی می‌شوم از دل نگرانم سوگینه می‌خوانم. به منطقهٔ خرّم و باصفای تاراز، سر راه قوم لر قرار می‌روم. (برادرم را می‌جویم).

۹. نتیجه

شعر عامهٔ بختیاری از منظر گونه‌شناسی یکی از متنوع‌ترین و پربسامدترین اشعار عامهٔ ایران است. در این میان، گونهٔ برزگری هم به‌سبب بسامد بالای اشعار و هم محتوای عاشقانه و غمگنانهٔ آن یکی از برجسته‌ترین گونه‌های شعر عامهٔ بختیاری محسوب

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

می‌شود که بیش از دیگر گونه‌ها مورد توجه گویش‌وران بوده است، به‌ویژه که این گونه، روایتگر جدایی و فراق برزگر از معشوق، سردسیر و زادگاه اوست و خوانش آن موجب ایجاد نوعی هم‌ذات‌پنداری بین مخاطب و برزگر می‌شود. برزگران به‌سبب دوری از معشوق و مناطق خوش آب و هوای سردسیری، همواره با حسرت، اندوه و دلتنگی از این دو (معشوق و سردسیر) یاد می‌کنند. تقابل آب و هوای مطلوب سردسیر (چهارمحال و بختیاری) با گرمای سوزان گرمسیر (خوزستان) در اواسط فصل بهار و روزهای درو و برداشت محصول، حس نوستالژی، دلتنگی و حسرت را تشدید می‌کند. از این رو، نوستالژی به‌عنوان عنصر غالب در محتوای این گونه به‌شمار می‌رود. دلتنگی برزگر برای محبوب، غم غربت، حسرت بر گذشته، آرزوی ایام وصال و شوق بازگشت به سردسیر از مضامین اصلی است که بیشترین کاربرد را دارد. نوستالژی در شعر برزگری، به دو دستهٔ دلتنگی‌های مرد و دلتنگی‌های زن تقسیم می‌شود؛ در نوع اول دلتنگی برای زادگاه و وطن، یاد ایام وصال، حسرت برای وارگه‌های سردسیر چون وارگهٔ گُلِ زرد، شامِسیری و پُرکِ گزی، دلتنگی برای چشمه‌هایی مانند گندمکال، هودِنو و پاریز، دلتنگی برای گیاهانی چون چَویل، فِداله و کِلوس و رؤیای دیدار معشوق بیشترین بسامد را دارد و در نوع دوم، انتظار، بیان دوری و فراق، بیان آرزوها و دلتنگی‌های خواهرانه از مضامین برجسته است.

مهم‌ترین کارکرد نوستالژی در شعر برزگری، ایجاد آرامش روحی و روانی، رفع خستگی و تجدید نیرو برای برزگر دورمانده از یار و دیار است که با خواندن اشعار و ذکر خاطرات و یادآوری ایام وصال، دوران سخت درو و هجران را به پایان می‌رساند.

پی‌نوشت‌ها

1. *Poetry of the Baxtiārīs*

۲. بارگاه جای بارانداختن در هنگام کوچ، منزلگاه.

۳. کرکس

منابع

آریان‌پور، ا.ح. (۱۳۵۷). *فرویدیسم با اشاراتی به ادبیات و عرفان*. تهران: امیرکبیر.

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]
[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

آریان‌پور کاشانی، م. (۱۳۸۶). *فرهنگ فراگیر دوسویهٔ پیشرو آریانپور: انگلیسی ـ فارسی و فارسی ـ انگلیسی*. تهران: جهان رایان.

احمدپناهی سمنانی، م. (۱۳۸۳). *ترانه و ترانه‌سرایی در ایران*. تهران: سروش.

انوشه، ح. (۱۳۷۶). *فرهنگ‌نامهٔ ادب فارسی*. ج ۲. تهران: سازمان چاپ و انتشار.

پوره، ک. (۱۳۸۱). *موسیقی و ترانه‌های بختیاری*. تهران: آنزان.

دوبووار، س. (۱۹۴۹). *جنس دوم*. ج ۲. ترجمهٔ ق. صنعوی (۱۳۸۰). تهران: توس.

دیگار، ژ. پ. (۱۹۷۷). *فنون کوچ‌نشینان بختیاری*. ترجمهٔ ا. کریمی (۱۳۶۹). مشهد: معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.

رحیمی، ا.، باقری، م.، و توانا علمی، ج. (۱۳۹۴). غم غربت (نوستالژی) وطن در سروده‌های محمدرضا شفیعی کدکنی. *پژوهش‌های ادبی و بلاغی*، *۱۰*، ۴۵-۶۱ .

زمردی، ح.، و محمدی، ا. (۱۳۸۴). وصف اطلال و دمن در شعر فارسی و تازی. *مجلهٔ دانشکدهٔ ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران*، ۲، ۷۳-۹۳ .

ژوکوفسکی، و. آ. ی. (۱۳۹۶). *موادی برای مطالعهٔ گویش بختیاری*. به کوشش م. شفقی و س.م. دادرس. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

شریفیان، م.، و تیموری، ش. (۱۳۸۵). بررسی فرایند نوستالژی در شعر فارسی معاصر. *کاوش-نامه*، *۱۲*، ۳۳- ۶۲.

شریفیان، م. (۱۳۸۶). بررسی فرایند نوستالژی در اشعار سهراب سپهری. *مجلهٔ زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سیستان و بلوچستان*، *۸*، ۵۱- ۷۲.

شریفیان، م. (۱۳۸۷). بررسی فرایند نوستالژی غم غربت در اشعار فریدون مشیری. *فصلنامهٔ علمی - پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س)*، *۶۸* و *۶۹*، ۶۳-۸۵.

شفیعی‌کدکنی، م.ر. (۱۳۹۴). *با چراغ و آینه در جست‌وجوی ریشه‌های تحول شعر معاصر فارسی*. تهران: سخن.

شمیسا، س. (۱۳۸۱). *انواع ادبی*. تهران: فردوس.

علّافها، ز. (۱۳۸۸). نمودهای گوناگون سوز هجران در ادب غنایی (سبک عراقی). *زبان و ادب پارسی*، ۴۰، ۷۹- ۱۰۰.

قنبری عدیوی، ع. (۱۳۹۱). *فولکلور مردم بختیاری*. شهرکرد: نیوشه.

کریمی نورالدین‌وند، ر.، رضایی، ح.، و درودگریان، ف. (۱۳۹۹). تحلیل محتوایی اشعار صیادی در فرهنگ بختیاری. *فرهنگ و ادبیات عامه*، *۳۱*، ۱۵۷-۱۸۲.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

کلاهچیان، ف. (۱۳۸۶). *نوستالژی دلتنگی برای گذشته در شعر کلاسیک عرفانی*. پایان‌نامهٔ دکتری رشتهٔ زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه تربیت معلم تهران.

نظری، ن.، و شاهدی، م. (۱۳۹۵). بررسی وجوه نوستالژی در شعر حافظ. *ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی*، ۴۴، ۲۳۹– ۲۶۵.

واحد، ا.، و نوری باهری، م.ع. (۱۳۹۰). مقایسهٔ تحلیلی مبانی فکری سبک شکوائیه‌های انوری و خاقانی. *سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)*، ۲، ۳۰۵–۳۲۷.

همایونی، ص. (۱۳۹۱). *زنان و سروده‌هایشان*. تهران: گل‌آذین.

References

Ahmadpanahi Semnani, M. (2004). *Song and songwriting in Iran* (in Farsi). Soroush.

Allafha.Z., (2009). Various manifestations of burnout in lyrical literature (Iraqi style). *Persian Language and Literature*, *79*, 40, 10.

Anousheh, H. (1997). *Dictionary of Persian literature* (in Farsi). Printing and Publishing Organization.

Arianpour, A.H. (1951). *Freudianism with references to literature and mysticism* (in Farsi). Amirkabir.

Arianpour Kashani, M. (2007). *Arianpour's two-way comprehensive culture: English-Persian and Persian-English*. Jahan Ryan.

Digar, Zh. P. (1990). *Bakhtiari nomadic techniques* (translated by A. Karimi). Astan Quds Razavi Cultural Deputy.

Dubowar, S. (2001). *The second sex* (translated into Farsi by Ghasem Sanawi). Toos.

Ghanbari Adivi, A. (2012). *Folklore of Bakhtiari people* (in Farsi). Newshe.

Homayouni, p. (2012). *Women and their poems* (in Farsi). Golazin.

Karimi Noureddinvand, R., Rezaei, H., & Droudgarian, F. (2020). Content analysis of fishing poems in Bakhtiari culture. *Popular Culture and Literature*, *31*, 182-157.

Kolahchian, F. (2007). *Nostalgia for the past in classical mystical poetry*. PhD Thesis. Teacher Training University, Tehran, Iran.

Nazari, N., & Shahedi, M. (2016). A study of nostalgic aspects in Hafez's poetry. *Mystical and Mythological Literature*, *44*, 265 -239

Pure, K. (2002). *Bakhtiari music and songs*. Anzan

Rahimi, A., Bagheri, M., & Tavana Elmi, J. (2015). Sadness of homelessness (nostalgia) of the homeland in the poems of Mohammad Reza Shafiei Kadkani. *Literary and Rhetorical Research*, *10*, 61-45.

Shafi'i Kadkani, M. R. (2015). *With lights and mirrors in search of the roots of the evolution of contemporary Persian poetry* (in Farsi). Sokhan.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]

Shamisa, S. (2002). *Literary types* (in Farsi). Ferdows

Sharifian, M. (2007). A study of the process of nostalgia in the poems of Sohrab Sepehri. *Journal of Persian Language and Literature, Sistan and Baluchestan University, 8,* 72-51.

Sharifian, M. A. (2015). Study of the nostalgia process of homelessness in Fereydoun Moshiri's poems. *Al-Zahra University Humanities Quarterly, 68 & 69*, 63-85.

Sharifian, M., & Teymouri, Sh. (2006). A study of the process of nostalgia in contemporary Persian poetry. *Kavsnameh, 12*, 62-33.

Vahed, A., & Nouri Bahri, M. A. (2011). Analytical comparison of the intellectual foundations of Anvari and Khaghani complaints style. *Stylistics of Persian poetry and prose (Spring of Literature), 2*(12), 305-327.

Vahman, F., & Asatrian, G. (1995). *Poetry of the Baxtiārīs: love poems, wedding songs, lullabies, laments.* Munksgaard Eport and Subscription.

Zhukovsky, Y. A. (2017). *Materials for the study of Bakhtiari dialect*. Allameh Tabatabai University Press

Zumradi, H., & Mohammadi, A. (2005) Description of Atlal and Daman in Persian and Tazi poetry. *Journal of the Faculty of Literature and Humanities, University of Tehran, 56*(2), 93-73.

[Downloaded from cfl.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.23454466.1399.8.36.1.6]